



Page: 8

Reach: 57000

Country: SLOVENIA

Size: 1636 cm2

1 / 4

# Tudi **banka** lahko gre v stečaj

## IRENA FERLUGA

"To je bil najtežji dan mojega življenja," je nedavno ob neki priložnosti dejal dr. France Arhar, nekdanji guverner Banke Slovenije, ko se je spomnil dneva objave likvidacije Komerzialne banke Triglav sredi poletja davnega leta 1996. Na srečo komaj vzpostavljenega slovenskega bančnega sistema, ki je nadzor nad bankami pravno še izgrajeval, je šlo za manjšo banko v zasebni lasti, z manjšim deležem depozitov državljanov, bolj usmerjeno k poslovanju z določenimi podjetji, a s strategijo agresivne rasti.

In vendar so se v naslednjih dneh vile dolge vrste čakajočih na svoj denar pred okenci poslovalnic Banke Celje, ki ga je izplačevala. Panika je bila torej omejene dimenzije, banka pa je šla konec leta 1996 v stečaj, ki se s tožbami upnikov končuje še zdaj.

### Banke so solventne

Nihče si niti ne želi predstavljati, kakšne domine bi padale, če bi se v Banki Slovenije danes odločili katero od bank poslati v stečaj, saj nekatere (predvsem največje tri, NLB, NKBM in Abanka Vipava) poslujejo z izgubo. A razloga za ostre ukrepe, ki jih slovenska zakonodaja zdaj natančno opredeljuje, po besedah guvernerja Banke Slovenije dr. Marka Kranjca ni, saj da so trenutno vse banke solventne (sposobne poravnati svoje obveznosti), čeprav se njihova kapital-ska ustreznost zmanjšuje in trendi torej niso dobri.

O težavah, v katerih so se znašle slovenske banke, nekaj po krivdi svetovne gospodarske krize, nekaj po krivdi zakonske zveze med političnim in bančnim vrhom, vesoljna Slovenija razpravlja že več kot eno leto na odprti sceni, kot pravi dr. France Arhar. "In si delamo dvojno škodo: z vidika

Nihče si niti ne želi predstavljati, kakšne domine bi padale, če bi se v Banki Slovenije danes odločili katero od bank poslati v stečaj

## Zapitek bančne zablode bomo spet plačali davkoplačevalci

zaupanja in z vidika lastnine. O likvidnosti bank se lahko pogovarjamo le en dan: ta je ali je ni. Banka zaradi likvidnosti stoji ali pade, ker ne more komitent izplačati njegovega denarja takrat, ko ga bo imela, ampak takrat, ko ga komitent potrebuje. V bankah je še vedno okoli 15 milijard evrov državljskih depozitov. Te karte zaupanja ne smemo zapraviti, saj ga ni bankirja, ki bi bil sposoben pri takih depozitih in pri večjem deležu avista vlog od povprečja v EU to servisirati," je v četrtek na seji odbora za finance in monetarno politiko poslance, ki so sprejemali predlog zakona o slabi banki, svaril France Arhar, direktor Združenja bank Slovenije.

### Zajamčena vloga je 100.000 evrov

Vse to med državljani, predvsem tistimi, ki imajo v bankah težko privarčevane prihranke, poraja dvome o varnosti prihrankov, še posebej, če bi katera od bank res šla v stečaj. Pomirja jih lahko misel na jamstveno shemo, ki velja za zajamčene vloge.

"Banke jamčijo za izplačilo zajamčene vloge pri banki, nad katero je bil začet stečajni postopek. Le če ne morejo pravočasno zagotoviti zadostnih sredstev za izplačilo zajamčene vloge do predpisane višine, na predlog Banke Slovenije do zagotovitve s strani bank sredstva začasno zagotovi država. Kolikšen delež jamstva nosi posamezna banka, je odvisno od deleža jamstvenih vlog v vsoti zajamčenih vlog vseh bank v bančnem sistemu, ki vključuje vse banke s sedežem v Republiki Sloveniji. Vloge v primeru stečaja vlagatelji dvignejo pri banki prevzemnici, to je banki iz bančnega sistema, ki jo določi Banka Slovenije. Banka pre-

Page: 8

Reach: 57000

Country: SLOVENIA

Size: 1636 cm2

2 / 4

vzemnica mora začeti izplačevati zajamčene vloge najkasneje dvajseti delovni dan od dne izdaje odločbe o stečaju," je pojasnila mag. Sabina T. Beloglavec, asistentka na katedri za finance Ekonomsko-poslovne fakultete v Mariboru.

Zajamčene vloge so neto stanje vloge (stanje vlog minus nepopravnane dospele obveznosti) posameznega vlagatelja do skupne višine 100.000 evrov. Upravičenci do poplačila iz jamstva vlog so po Zakonu o bančništvu fizične osebe, posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, s.p. ali pravna oseba, ki ne ustreza merilom za srednje ali veliko podjetje skladu z zakonom o gospodarskih družbah.

### Padale bi domine

"Ko sem bil pred leti predsednik strokovnega sveta Agencije za zavarovalni nadzor, smo ukiniteli dve zavarovalnici, ne da bi zavarovalnici to sploh opazili – ena je bila Concordia, druga pa Krekova zavarovalnica, ker sta bili slabo vodeni. Ne vem natančno, kakšni so postopki v bančništvu, a če bi že bila potreba, se lahko portfelj prenese na drugo banko in se zaščiti interese strank, ob dejstvu, da država garantira za te vloge. Ko imajo banke ogromne rezervacije, zelo ugodno ročnost, je neugodno razpravljati o hysteriji in ustvarjanju občutka izrednega stanja, čemur smo priča danes. Ali pa je tako zato, da bi aktualna vladajoča politika lažje razprodala državo," je povedal dr. France Križanič, nekdanji finančni minister.

"Zakon o bančništvu natančno določa postopke nadzora in ukrepe Banke Slovenije nad bankami, vendar je vprašanje, kdaj lahko gre banka v stečaj, bolj hipotetično, saj ni nobena od bank niti blizu tega. Poudarjam, da to velja, če vlada in ustrezní minister ne le da ne omajata, ampak celo kar podreta zaupanja v banke, kar si sicer z vso intenzivnosti prizadevata zadnji čas, in bodo ljudje začeli dvigati svoje vloge. Za razliko od vsega drugega, na primer, kako bo gospodarstvo oživelo in se bo povečala zaposlenost, se pri bankah z lahkoto uresničuje želje ali napovedi tistih na vrhu, da bodo banke propadle," jasno opozarja dr. Ivan Ribnikar.

"Morebitni stečaj sistemske banke, kar je NLB, bi pomenil enako kot

stečaj države, ki na koncu vendarle predstavlja jamstvo za depozite državljanov v bankah. Če gresta v bankrot takšna banka in država, ni nikogar več, ki bi pokril te obveznosti do državljanov. Bankrot sistemske banke bi torej pomenil enako kot bankrot države, saj je v NLB deponirana ena tretjina vseh prihrankov državljanov," meni finančni strokovnjak dr. Miro Končina.

Mag. Drago Pišek, predsednik uprave Poštne banke Slovenije, pravi, da v današnji situaciji ni pričakovati stečaja katere od bank, "ker bi bil stečaj boleč za celoten bančni sistem. Ta industrija je namreč tako povezana, da bi stečaj ene banke sprožil padec domin. To bi bila najslabša možnost, ko pa imamo vendar na voljo veliko drugih mehanizmov, pa tudi banke nimajo takšnih problemov, ki bi nakazovali na najslabšo opcijo. Poleg tega je pri nas malo varčevalcev, ki imajo v bankah več prihrankov od 100.000 evrov, za kar v končni fazi garantira država. Tudi če bi hipotetično zašla v težave NLB, v njenem portfelju ni tako velikega deleža državljanških depozitov, da ga ne bi mogle pokriti banke z jamstveno shemo."

Dvom pa vendarle seje izjava Franceta Arharja v četrtek v parlamentu: "Ne govorimo o tem, da je v težavah slovenski bančni sistem, ko vendar vemo, da gre za reševanje zgolj treh (državnih in ene paradržavne) bank, ki imajo 45 odstotkov trga. Danes država ne more dobiti denarja na tujih trgih ali pa le po zelo visoki ceni, medtem ko ga dobijo dobra podjetja znatno ceneje. In ena tretjina podjetij posluje dobro. Kako naj torej ta država pomaga svojim bankam, svoji lastnini? Ne more."

### Število bank se je skrčilo

V Sloveniji je bilo leta 1992 kar 30 bank: 12 v okviru sistema Ljubljanske banke in 18 drugih, med njimi dve tuji (Creditanstalt in Bank Austria) ter 15 hranilnic. Danes jih je 18 (med njimi 6 tujih) in tri hranilnice. Nekdanje hranilno-kreditne službe so zaradi zaostritve pogojev poslovanja s strani Banke Slovenije večinoma ugasnile ali se pripojile. Imamo dve predstavništvu bank držav članic EU in tri podružnice tujih bank.

Med letoma 1994 in 2002 se je 13 bank pripojilo k drugim bankam,

stečaj ali likvidacija pa je bil uvedena nad tremi bankami: Komercialno in hipotekarno banko Ljubljana (začetek stečajnega postopka 1989), Komercialno banko Triglav (začetek stečaja 1996) in Hipotekarno banko Brežice (začetek stečaja leta 2000), stečaj SIB banke, ki jo kupila LB, stečaj Elanove Les banke pa šteje med stečaje interne banke.

V tem obdobju je bilo k bankam ali hranilnicam pripojenih 7 hranilnic. Med stečaji hranilnic se na mariborskem koncu spomnimo Štajerske hranilnice (1993). Na Hrvaškem je šlo v tranzicijskem obdobju v stečaj 12 bank, na Češkem 17.

Stečaj Komercialne banke Triglav se pravkar končuje, saj so upniki tožili Banko Slovenije, češ da je uvedla stečaj prehitro, ker bi njeno nadaljnje poslovanje lahko privedlo do popolnega poplačila upnikov. Vendar je vrhovno sodišče razsodilo, da je Banka Slovenije, takrat jo je vodil guverner France Arhar, ravnala v skladu z zakonom, ker sodišče ne ugotavlja, kaj bi bilo, če bi bilo ...

### Vrsta ukrepov pred stečajem

Banki izda dovoljenje za poslovanje centralna banka (dokler ne bo v Evropski uniji uveden enoten nadzor nad bančnim sistemom) in ga banki tudi odvzame, med drugimi razlogi, ki jih navaja zakon o bančništvu, je tudi izdaja odločbe o začetku prisilne likvidacije oziroma o začetku stečajnega postopka.

"Med postopkoma je bistvena, a ne edina razlika, s prisilno poravnavo banka nadaljuje s poslovanjem, po stečaju pa preneha obstajati. Odločitev o tem, kateri izmed postopkov bo izpeljan nad banko, ki se znajde v težavah, je po evropskih bančnih direktivah in torej tudi naši zakonodaji v rokah nadzornika, to je Banke Slovenije, ki izreče ukrep nadzora glede na potencialno kršitev banke in finančno stanje ter njeno stabilnost," pojasnjuje Sabina T. Beloglavec in dodaja, da je odločitev o razlogih za stečaj banke eden od sedmih instrumentov nadzora, ki jih ima Banka Slovenije. Pred tem skrajnim ukrepom ima na voljo še priporočilo ali opozorilo, odreditev odprave kršitve, tudi dodatne ukrepe za uresničevanje pravil o upravljanju s tveganji, odvzem dovoljenja in nastavitvev iz-

Page: 8

Reach: 57000

Country: SLOVENIA

Size: 1636 cm2

3 / 4

redne uprave.

"Stečaj banke lahko sledi neuspešnim prizadevanjem izredne uprave za sanacijo banke in likvidacijskemu postopku. Banka Slovenije pa izda odločbo o ugotovitvi pogojev za začetek stečajnega postopka, če se v času trajanja izredne uprave finančno stanje ne izboljša in banka kljub izredni upravi ni sposobna tekoče izpolnjevati dospelih obveznosti, ali če pri opravljanju nadzora nad banko ugotovi, da premoženje banke ne zadošča za poplačilo vseh terjatev upnikov banke," je povedala Sabina T. Beloglavec.

Stečajni razlog je tudi, če likvidacijski upravitelj ugotovi, da premoženje banke ne zadošča za poplačilo vseh terjatev upnikov banke ali da banka nima zadosti likvidnih sredstev, da bi lahko ob dospelosti izplačala vse terjatve upnikov, ali v primeru neizplačljive vloge. To pomeni, da banka zaradi svojega finančnega položaja na zahtevo vlagatelja ni izplačala in ne bo mogla izplačati določene vloge, je pojasnila Sabina T. Beloglavec.

### Prevelike, da bi padle

Ali sploh lahko govorimo o stečaju banke, glede na številne mehanizme reševanja bank?

"Banke se pred dejanskim prenehanjem delovanja skuša reševati na več načinov, odvisno tudi od tega, kako velika in pomembna je banka v določenem bančnem sistemu oziroma državi, glede na stabilnost finančnega sistema. Sem pa sodi še en pojem - sistemska banka, torej banka, ki je prevelika ali preveč pomembna za posamezno gospodarstvo oziroma državo, da bi jo

lahko pustili propasti (angleško: too big to fail). Torej je za reševanje takšne banke treba zagotoviti tudi javni denar, saj bi propad take banke lahko pomenil domino efekt negativnih finančnih vplivov od gospodarstva, bančnega in finančnega sistema pa vse do lokalnih skupnosti in celo države v smislu povečanega tveganja bankrota teh gospodarskih subjektov oziroma sistemov," pojasnjuje Sabina T. Beloglavec. Miro Končina dopušča možnost, da bi lahko šla v stečaj tudi katera od manjših, zasebnih bank, od sistemskih pa ne.

"Sistemske banke so takšne zaradi svoje pomembnosti in velikosti, ne glede na obliko lastnine, a to ločevanje ni prav posrečeno. Lahko katera obrobna banka, ki seveda ni sistemska, in takšna je bila na primer banka Lehman brothers (nekateri komentatorji so pisali, da se to ne bi zgodilo, če bi se banka imenovala Lehman sisters, ker so ženske na splošno manj nagnjene k tveganju), sproži katastrofo, kar se je zgodilo 15. septembra 2008. Zato je ta kategorizacija bank nezanesljiva, zavajajoča in lahko tudi nevarna," pravi dr. Ivan Ribnikar in meni, da naši največji banki bolj kot slabo banko, o kateri "še nisem slišal, da bi kdorkoli, ki vsaj nekaj ve o bankah, mislil, da je to prava odločitev, potrebujejo dodatni kapital in država ga mora dati s stvarnim vložkom. Dati jima mora svoje obveznice, s katerimi bi se povečal kapital bank in delež države v njih. Pri tem je samoumevno, da bodo pravi ljudje, z znanjem, izkušnjami in poštenostjo, na vrhu teh bank."

### Slaba banka znotraj ali zunaj bank

"Eno izkušnjo s sanacijo bank v Sloveniji že imamo iz obdobja 1993-

1997, ko smo izdali za 2,2 milijarde takratnih nemških mark obveznic za sanacijo bank. Vesel bi bil, če bi se iz tega kaj naučili za današnjo rabo," pravi France Arhar.

Nesporno pa je, da bomo tudi drugo sanacijo bank v večjem delu plačali davkoplačevalci, ker je aktualna slovenska vlada mimo opozoril priznanih finančnih avtoritet, kakršne so Marko Kranjec, France Arhar in Ivan Ribnikar, izbrala model za rešitev treh državnih bank: z zakon o stabilizaciji bančnega sistema bo slabe terjatve teh bank prenesla na novo družbo in njen sklad, s tem pa bo dobila tudi vpogled v bančne bilance in komitente bank. Argumenti o slabi banki znotraj ali zunaj bank so tako zgolj filozofiranje, kakor je minule razprave ekonomistov imenoval minister za finance dr. Janez Šušteršič.

Miro Končina pravi, da je treba v bankah vsekakor ločiti plasmane, ki so potencialno zdravi in upravljeni v skladu s pravili tveganja, od tistih, ki so zelo verjetno zelo slabi (hazardne naložbe). Slednje je treba izločiti iz portfelja, sicer takšna banka ne more funkcionirati. France Arhar pravi, da so v sistemu UniCredit to naredili že pred tremi leti.

"Ali se ta kontingent prenese na slabo banko, agencijo ali na kaj drugega, ni bistveno, bistveno je, da se drugače upravlja od zdravih naložb. Lahko ga upravljajo tudi znotraj banke, a moramo upoštevati, da v državnih bankah krožijo različni interesi politične in lobistične srenje, zato je to izredno težko. Bančni menedžment, ki je ustrezno usposobljen in profesionalen, to seveda zmore," meni Miro Končina, France Arhar pa o tem dvomi: "Iste ekipe ne morejo voditi slabe banke znotraj banke." •



(Vesna Lovrec)



(Tit Košir)